

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnicijemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za polleta 1 gld. 80 kr., za četrtrleta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za polleta 2 gld. 20 kr., za četrtrleta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 19. septembra 1866.

Gospodarske stvari.

Nekaj o setvi in žetvi raznih rastlin.

Ko smo njivo dobro obdelali, treba je, da vsejemo dobro seme.

Za setev je treba, da vzamemo zdravo, dozorelo, čvrsto seme, — da vzamemo pravo mero semena, — da sejemo ob pravem času. Le tisto seme je dobro in pravo za setev, katero je popolnoma dozorelo, jekleno, zdravo, ne od molov snedeno, čisto in ne prestaro. Vendar so oljnata semena stara za setev boljša od mladih. Navadna žita so pri nas: pšenica, rž, ječmen, oves, koruza. Najdalji čas obdrži oves kaljivost, najhitreje jo pa rž zgubi. Da seme kaljivost popolnoma obdrži, treba je, da se seme dobro hrani. Da seme dobro kalí, treba tudi, da ga pravi čas sejemo.

Da je gorkota posebno potrebna, da seme hitro kalí, to nam kažejo skušnje od gosp. prof. Haberlandta, ki je vse rastline skušal zastran kaljivosti. Pokazalo se je, da pšenično seme, ako je gorkote za dobre 3 stopinje po Romirjevem gorkomeru, kalí v 6 dneh; ako je je dobrih 8 stopinj, kalí v 3 dneh; ako je je 12 stopinj, pa že v dveh dneh; rž kalí, ako je gorkote čez 3 stopinje, v 4 dneh; ako je je dobrih 8 stopinj, v 2 dneh, in ako je je 12 stopinj, kalí v enem dnevu. Koruza ne kalí, ako je tudi čez 3 stopinje gorkote; ako je je čez 8 stopinj, kalí v 11 dneh; ako je je 12 stopinj, kalí v 4 dneh. Pri gorkoti dobrih 3 stopinj ne kalijo ne koruza, bob, proso, tobak, pa tudi buče in kumare ne.

Seme moramo dosti globoko v zemljo djati, ker tudi globokost, v katero se seme položi, je vzrok, da seme pozneje ali hitreje kalí. Tudi to priča skušnja gori omenjenega gosp. profesorja. Položil je 100 semen v zemljo 6 palcev (col) globoko in le 10 jih je kalilo; od družih 100 pa, ki jih je le 3 palce globoko v zemljo položil, jih je kalilo 92.

Da staro seme pšenice, rži, ječmena, ovsa in koruze ne kalí dobro, nam tudi gori omenjeni gospod priča, ki je skušnje tako napravljajal, da je 100 semen razno starega pšeničnega semena vzel; našel je, da od 100 eno leto starih semen jih je 96 kalilo, — od 100 dve leti starih 84, od 100 tri leta starih 60, od 100 šest let starih 8, od 100 deset let starih pa ne eno; — rž pa se je obnašala tako: od 100 eno leto starih semen jih je kalilo vseh 100, od 100 dve leti starih 48; od 100 tri leta starih pa ne eno.

Posebno potrebno je tudi to, da seme vedno enako hranimo, ne zdaj na suhem, zdaj na mokrem.

Dobro je seme od časa do časa preminjati, in priporoča se, da le od bolj mrzlih krajev tako seme dobivamo.

Koristno je, seme apneniti ali pepeliti pred setvijo, kajti to storí, da mlada rastlinica hitro dobí živež.

Priporoča se dalje, da višnjeví vitrijol (Kupfervitriol) v vodi raztopimo in s to vodo seme polijemo in obdelamo; to storí, da seme oprostimo raznih boleznin, postavimo, snetja.

Da se seje z roko, to je dobro znano; seje se pa tudi z mašino sejavnico. Da je izvrsten dobiček, ako s sejavno mašino sejemo, to je gotovo. Prihrani se pri taki setvi skoraj polovica semena; žito lepše raste, in vsa zrna so enakomerno globoko položena in lepo v vrstah po njivi razdeljena. Ako pogledamo njive, na katerih se je s sejavnico sejalo, se veselimo, ker vse bilke v najlepšem redu stojé.

Treba je potem, da rastline na njivi plevéla oprostimo.

Tudi okopavati je treba rastline, in posebno koristna se kaže setev z mašino sejavno, kajti mogoče je tudi potem z raznim orodjem okopavati in osipati rastline.

Ako je žito dozorelo, je treba ga požeti, posušiti in omlatiti. Žanje se s srpi, nekteri rabijo nalašč za žetev napravljene kôse. Res je, da gre delo hitrejšé od rok, ker dober kosec pokosí en dan toliko, kolikor požanje deset ženjic; tedaj žito kosé le ondi, kjer so polja zeló velika; zgubi se pa vendar mnogo zrnja pri košnji. Tudi imajo mašine, ktere so za žetev žita pa tudi mrve napravljene. Koristijo pa le ondi take mašine, kjer je lepa ravnina.

Po žetvi se žito v kozolce spravi; v mnogih deželah pa nimajo kozolcev; ti postavijo požeto žito v stave ali mandeljce, tako sicer, da tri vrste napravijo, v vsaki vrsti so trije snopi, enega pa prikucnejo čez druge in ta mora streho namestovati, ako bi deževalo.

Žito mlatiči mlatijo s cepi ali pa ga živina mane. Tudi so razne mašine, ktere žito izvrstno omlatijo. Tako je mašina, ktera omlati en dan 400 do 500 vaganov žita, in ga tudi izveja in izčisti. Ako tako mašino sopar goni, veljá 4000 gold.

Omlačeno žito se shrani v žitnico; na Ogerskem hranijo žito v podzemeljskih jamah in imenujejo take shrambe silos. Izkopljejo jih v podobi poliške steklenice, in jih dobro osušé. Take shrambe so dobre ognja ovarovane, pa tudi hudobni tatvinski roki ni lahko mogoče stegniti se po ptujem pridelku. Fr. Povše.

Solni davek.

Spisal dr. Ivan Gršak.

(Konec.)

Ako še natanše presodimo solni davek, najdemo, da je treba prevdariti, kako bi bilo mogoče ga odpra-